

Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie wniosku dotyczącego dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie charakterystyki energetycznej budynków (przekształcenie)

COM(2008) 780 wersja ostateczna – 2008/0223 (COD)

(2009/C 277/15)

Sprawozdawca: **Algirdas ŠIUPŠINSKAS**

Dnia 27 stycznia 2009 r. Rada, działając na podstawie art. 95 Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską, postanowiła zasięgnąć opinii Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie

wniosku dotyczącego dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie charakterystyki energetycznej budynków (przekształcenie)

COM(2008) 780 wersja ostateczna – 2008/0223 (COD).

Sekcja Transportu, Energii, Infrastruktury i Społeczeństwa Informacyjnego, której powierzono przygotowanie prac Komitetu w tej sprawie, przyjęła swoją opinię 15 kwietnia 2009 r. Sprawozdawcą był Algirdas ŠIUPŠINSKAS.

Na 453. sesji plenarnej w dniach 13–14 maja 2009 r. (posiedzenie z 14 maja) Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny stosunkiem głosów 147 do 1 – 2 osoby wstrzymały się od głosu – przyjął następującą opinię:

1. Zalecenia

1.1. EKES popiera zaproponowane przez Komisję przekształcenie dyrektywy w sprawie charakterystyki energetycznej budynków („dyrektywy EPBD”), ma jednak pewne zastrzeżenia – w dyrektywie należy powiązać renowacje z wymogiem poprawy efektywności energetycznej budynków w celu obniżenia nie tylko zużycia energii, ale także jej kosztów.

1.2. Państwa członkowskie muszą zadbać o to, aby wskutek renowacji budynków mającej na celu poprawę ich efektywności energetycznej spadło nie tylko zużycie energii, ale także jej koszty.

1.3. W przepisach krajowych wprowadzanych zgodnie z dyrektywą trzeba uwzględnić specyfikę warunków architektonicznych i budowlanych, tzn. zapotrzebowanie energetyczne związane z ogrzewaniem, chłodzeniem, wentylacją, oświetleniem, urządzeniami mechanicznymi (np. windami), dostarczaniem zimnej i ciepłej wody oraz odprowadzaniem ścieków.

1.4. EKES popiera zalecenie, aby przed rozpoczęciem budowy zbadać wykonalność następujących rozwiązań technicznych:

- produkcja ciepła i energii elektrycznej z odnawialnych źródeł energii;
- skojarzona produkcja ciepła i energii elektrycznej (kogeneracja) i ewentualnie skojarzona produkcja ciepła i energii elektrycznej z jednoczesną produkcją chłodu (trójgeneracja);
- lokalne sieci ogrzewania i chłodzenia;
- pompy ciepłe;
- sondy i kolektory geotermiczne.

1.5. EKES podkreśla znaczenie podejmowania przez państwa członkowskie zwiększonych i aktywnych starań na rzecz poprawy kształcenia zawodowego w dziedzinie budownictwa pod kątem zasad zrównoważonego rozwoju i wykorzystania odnawialnych źródeł energii.

1.6. EKES ze szczególnym zadowoleniem przyjmuje uwypuklenie we wniosku dotyczącym dyrektywy wiodącej roli sektora publicznego, jeśli chodzi o postępowanie w całym sektorze budowlanym.

1.7. Komitet wzywa państwa członkowskie i władze lokalne do intensywniejszego i skuteczniejszego wykorzystywania środków Europejskiego Banku Inwestycyjnego do wspierania „finansowania przez osoby trzecie” ⁽¹⁾ ze strony przedsiębiorstw świadczących usługi energetyczne (ESCO).

1.8. Przeglądy instalacji grzewczych, wentylacyjnych i klimatyzacyjnych powinny być powtarzane w regularnych odstępach czasu, zgodnie z przepisami krajowymi i z uwzględnieniem związanego z nimi nakładu kosztów. Sprawozdania z przeglądów powinny zawierać nie tylko zalecenia co do możliwych usprawnień, ale także wymogi dotyczące bezpieczeństwa użytkowania instalacji.

1.9. W projekcie przekształconej dyrektywy wymaga się od państw członkowskich ustanowienia kar i grzywien. EKES uważa, że powinny być one zróżnicowane w zależności od tego, czy chodzi o podmioty publiczne, czy też prywatne, i że ich wysokość powinna być ustalona zgodnie z zasadą pomocniczości. Jest także zdania, że jeżeli nieprzestrzeganie przepisu wspólnotowego jest uchybieniem, to powinno mieć ono również wymiar wspólnotowy i zostać zdefiniowane w dyrektywie.

⁽¹⁾ Zob. dyrektywa 93/76/EWG, Dz.U. L 237 z 22.9.1993, s. 28-30.

1.10. Zdaniem EKES-u, państwa członkowskie powinny udzielać obywatelom wsparcia technicznego w modernizacji domów.

1.11. W przypadku wszystkich charakterystycznych dla nowych państw członkowskich wielkich osiedli mieszkaniowych o jednolitej zabudowie wielkopłytowej dostarczenie świadectw energetycznych dla wszystkich typowych budynków mieszkalnych stanowiłoby trudność dla wspólnoty właścicieli poszczególnych budynków. Wystawianie świadectw energetycznych na podstawie oceny innego porównywalnego wielokondygnacyjnego budynku mieszkalnego ⁽²⁾ pozwoliłyby zmniejszyć koszty renowacji i ograniczyć obciążenia biurokratyczne.

1.12. Ponadto władze miejskie mogą oferować mieszkańcom poszczególnych budynków wielokondygnacyjnych rozwiązania dotyczące finansowania renowacji, umów budowlanych, konserwacji, certyfikacji energetycznej itd., zgodnie z zasadą „jednego okienka”.

1.13. EKES jest zdania, że przekształcenie dyrektywy przyczyni się w stosunkowo krótkim czasie do zmniejszenia emisji dwutlenku węgla, a także przyniesie korzystne skutki społeczne, między innymi dzięki:

- zmniejszeniu zapotrzebowania na energię,
- poprawie standardu życia rodzin znajdujących się w trudniejszej sytuacji,
- zatrudnieniu osób długotrwale bezrobotnych.

1.14. EKES zaleca ujednoczenie nowego oznakowania ram okiennych i wyrobów budowlanych z dyrektywą w sprawie charakterystyki energetycznej budynków.

1.15. EKES uważa, że w wypadku wyburzania wielokondygnacyjnych budynków mieszkalnych ze względu na to, iż niemożliwe jest przeprowadzenie renowacji infrastruktury energetycznej, władze powinny przeprowadzić konsultacje z zainteresowanymi stronami, a lokatorom powinno zostać zaproponowane inne zakwaterowanie. Ogólnie rzecz ujmując, konsultacje z organizacjami reprezentującymi społeczeństwo obywatelskie powinny stanowić część zobowiązań nakładanych w ramach wszystkich środków wdrażania dyrektywy, a przynajmniej w tych państwach członkowskich, w których istnieją krajowe RSG, powinny być z nimi prowadzone systematyczne konsultacje ⁽³⁾.

⁽²⁾ Rozszerzenie zapisu zawartego w art. 10 ust. 5 lit b) przekształconej dyrektywy.

⁽³⁾ Umożliwiłoby to przestrzeganie postanowień art.1 i art. 34 ust. 3 Karty praw podstawowych (dotyczących godności człowieka i pomocy mieszkaniowej).

2. Wstęp

2.1. EKES wydał już wiele ważnych opinii dotyczących redukcji emisji CO₂, środków na rzecz oszczędzania energii w kontekście wspólnej polityki UE oraz charakterystyki energetycznej budynków i ich wyposażenia. W wyniku wymogów zawartych w przepisach UE w przypadku nowych budynków osiąga się namacalne wyniki, które odczuwają w pierwszym rzędzie konsumenci i które jednocześnie przynoszą korzyści całemu krajowi. Można tu odesłać m.in. do opinii TEN/227, 263, 283, 274, 286, 309, 269, 299, 311, 332, 341 ⁽⁴⁾.

2.2. Po przystąpieniu do UE dwunastu nowych państw członkowskich wdrażanie przepisów prawnych rozpoczęło się w tych państwach praktycznie znacznie później. Dlatego państwa te w kwestii charakterystyki energetycznej budynków znajdują się w tyle za starymi państwami członkowskimi, a budynki mieszkalne i administracyjne są dalekie od spełniania minimalnych wymogów określonych w dyrektywie.

2.3. W odniesieniu do samej dyrektywy EKES wypowiedział się już w swej opinii z 17 października 2001 r. ⁽⁵⁾ i dlatego w niniejszej opinii zajmuje się wyłącznie wnioskiem dotyczącym przekształcenia dyrektywy 2002/91/WE (COM(2008)780 wersja ostateczna), ze szczególnym uwzględnieniem specyfiki warunków w nowych państwach członkowskich w związku z zagadnieniami, którym poświęcona jest ta dyrektywa.

2.4. Cieszy fakt, że wśród celów polityki UE wymienia się także wyższy komfort życia obywateli i obniżenie kosztów energii.

2.5. W obowiązującej dyrektywie określono już następujące kwestie:

- metodę obliczania efektywności energetycznej w odniesieniu do nowych i już istniejących budynków poddawanych renowacji,
- minimalne wymagania dotyczące ogólnej charakterystyki energetycznej,
- certyfikację energetyczną:
- przegląd kotłów grzewczych i systemów ogrzewania
- przegląd klimatyzacji.

2.6. W obecnym wniosku dotyczącym przekształcenia podaje się – zgodnie z argumentami wysuniętymi przez właściwe podmioty – co i jak można poprawić dzięki ukierunkowanym działaniom.

⁽⁴⁾ Broszura sekcji TEN *What Energy Policy for Europe? Key points of recent EESC opinions* (Jaka polityka energetyczna dla Europy? Najważniejsze punkty najnowszych opinii EKES-u) i inne dokumenty EKES-u.

⁽⁵⁾ „Charakterystyka energetyczna budynków”, Dz.U. C 36 z 2.8.2002, s. 20.

3. Uwagi ogólne

3.1. Na sektor budownictwa (budynki mieszkalne i komercyjne) przypada około 40 % całkowitego końcowego zużycia energii i emisji CO₂ w UE. Sektor ten wytwarza ok. 9 % PKB (ok. 1 300 mld euro) i zapewnia ok. 7–8 % (streszczenie oceny skutków) miejsc pracy w UE (zatrudniając 15–18 mln z podanej przez Eurostat ogólnej liczby 225,3 mln osób czynnych zawodowo). 40 % budynków jest własnością publiczną, 74 % ma powierzchnię mniejszą niż 1 000 m².

3.2. W dzisiejszych czasach społeczeństwo zwraca coraz większą uwagę na następujące kwestie:

- ochrona środowiska,
- zdrowie użytkowników (np. jakość powietrza, dostępność dla osób starszych),
- komfort mieszkania,
- efektywność urządzeń elektrycznych i instalacji grzewczych. W sektorze obowiązują liczne przepisy, które często są ze sobą sprzeczne ⁽⁶⁾.

3.3. Społeczeństwo obywatelskie powinno ocenić gospodarcze oddziaływanie dyrektywy w perspektywie długoterminowej, przydatność i przyszłe efekty przedstawionych propozycji z punktu widzenia poszczególnych zainteresowanych stron i różnych kręgów społecznych z konkretnych regionów.

3.4. Certyfikacja energetyczna budynków to nie tylko metoda na zaklasyfikowanie danego budynku do określonej klasy efektywności energetycznej, ale także zachęta do poszukiwania nowych rozwiązań w dziedzinie planowania.

3.5. Sektor budownictwa oferuje ogromny potencjał zatrudnienia w związku z koniecznymi działaniami w zakresie przeciwdziałania zmianom klimatu.

3.5.1. W związku z dyrektywą 2002/91/WE i jej proponowanym przekształceniem będzie można stworzyć średnio 60 tys. nowych miejsc pracy rocznie w 15 starych państwach członkowskich, zaś około 90 tys. w 12 nowych państwach członkowskich.

3.5.2. Realizacja środków zapewniających poprawę charakterystyki energetycznej budynków (budynki o rocznym zużyciu energii poniżej 50 kWh/m²) umożliwiłaby stworzenie w UE miliona nowych miejsc pracy rocznie ⁽⁷⁾ (odpowiadałoby to 10 % zatrudnienia w tej dziedzinie).

3.5.3. Obecnie zbyt mało pracowników sektora budowlanego posiada kwalifikacje w dziedzinie technologii osiągania wysokiego poziomu efektywności energetycznej. W dyrektywie proponuje się, aby poprzez kształcenie zawodowe zapewnić pracownikom odpowiednie kwalifikacje w zakresie zrównoważonego budownictwa.

3.6. Ważne jest przede wszystkim myślenie o przyszłości, ponieważ w punkcie 3.4 opinii INT/415 ⁽⁸⁾ EKES sformułował spostrzeżenie dotyczące wszystkich aktów prawnych. Muszą one spełniać następujące kryteria: być zrozumiałe, przystępne, akceptowalne i egzekwowalne. W odniesieniu do technicznych aspektów dyrektywy można dodać do tego także wymóg, by była ona przyjęta we właściwym czasie, możliwa do wdrożenia i dostosowana do realiów.

3.7. W punkcie 2.1.3 opinii TEN/299 ⁽⁹⁾ stwierdza się, że w tradycyjnych mieszkaniach zużycie energii wyłącznie na potrzeby grzewcze wynosi 180 kWh/m². Zgodnie z danymi, którymi dysponują sprawozdawca i ekspert, średnie roczne zużycie energii na potrzeby grzewcze w typowych mieszkaniach w krajach bałtyckich i w mieszkaniach o podobnym wieku w krajach sąsiednich wynosi ok. 150 kWh/m². Doświadczenie pokazuje, że po poddaniu budynków renowacji i wyposażeniu ich w izolację cieplną można – w takich samych warunkach klimatycznych – zmniejszyć zużycie energii o połowę.

3.8. W punkcie 3.1 opinii TEN/299 ⁽⁹⁾ wymieniono odpowiednie wspólnotowe przepisy odnoszące się do obecnej sytuacji w UE.

3.9. Dyrekcja Generalna ds. Środowiska oraz Dyrekcja Generalna ds. Przedsiębiorstw i Przemysłu pracują obecnie nad ważnymi regulacjami prawnymi dotyczącymi oznakowania elementów budowlanych, które – nawet jeżeli same nie produkują energii – przyczyniają się do obniżenia jej zużycia (okna, ściany, instalacje zintegrowane z elementami budowlanymi).

3.10. Przekształcenie lub przegląd obowiązujących postanowień może w znacznym stopniu przyczynić się do obniżenia zużycia energii w budynkach.

4. Uwagi szczegółowe

4.1. Przekształcona dyrektywa ma wprowadzić następujące ważne zmiany:

- Rozszerzenie zakresu przepisów dyrektywy. Świadectwa charakterystyki energetycznej będą obowiązkowe dla wszystkich budynków. Należy stwierdzić, że 74 % wszystkich budynków w UE ma całkowitą powierzchnię użytkową mniejszą niż 1 000 m².
- Rozszerzenie i wspieranie wystawiania świadectw energetycznych w sektorze publicznym.

⁽⁶⁾ Inicjatywa rynków pionierskich dla Europy, COM(2007) 860.

⁽⁷⁾ Analiza Dyrekcji Generalnej ds. Środowiska (Agencja Rozwoju Społecznego).

⁽⁸⁾ „Proaktywne podejście do prawa”, Dz.U. C 175 z 28.7.2009, s. 26.

⁽⁹⁾ „Efektywność energetyczna w budynkach – wkład użytkowników końcowych”, Dz.U. C 162 z 25.6.2008, s. 62.

- Wzmocnienie roli ekspertów, którzy wystawiają świadectwa energetyczne.
- Państwa członkowskie muszą określić nowe, konkretne środki w celu stworzenia korzystniejszych warunków finansowania inwestycji służących poprawie charakterystyki energetycznej.
- Zwrócenie większej uwagi na problemy związane z systemami klimatyzacji.
- Regularna aktualizacja norm CEN dotyczących charakterystyki energetycznej.

4.2. Procentowy udział budynków w zużyciu energii wymieniony w motywie (6) dyrektywy jest wyraźnie wyższy w krajach o chłodnym klimacie. Dlatego proponuje się, by w przekształconej dyrektywie uwzględnić w motywie (8) warunki klimatyczne i miejscowe, zwłaszcza w przydzielaniu inwestycji.

4.3. EKES z zadowoleniem przyjmuje zapis zawarty w art. 10, zgodnie z którym certyfikacja w przypadku bloków o wspólnym systemie ogrzewania może być oparta na wspólnej certyfikacji całego budynku lub na ocenie innego reprezentatywnego mieszkania w tym samym bloku, chociaż państwa członkowskie mogłyby dalej uprościć procedurę wydawania świadectw charakterystyki energetycznej dla typowych budynków mieszkalnych.

4.4. Mieszkania będą atrakcyjniejsze dla przyszłych właścicieli lub najemców, jeśli dane zawarte w świadectwach charakterystyki energetycznej wydanych zgodnie z art. 10 – czy to obowiązkowo, czy dobrowolnie – będą wiarygodne. Propozycja opcji B1, by przeprowadzać wrywkowe kontrole świadectw, aby zagwarantować ich wiarygodność, jest zdaniem EKES-u możliwa do przyjęcia i godna polecenia, ale nie powinno to prowadzić do stosowania kar na podstawie art. 22. Chodzi o to, aby nowe świadectwo energetyczne budynków stało się dokumentem gwarantującym długotrwałą poprawę charakterystyki energetycznej. Świadectwo dla nowo instalowanego systemu ogrzewania powinien wydawać niezależny ekspert (art. 16) wspólnie z instalatorem.

4.5. EKES przyjmuje z zadowoleniem ustalony w dyrektywie próg dla przeglądów wynoszący 20 kWh znamionowej mocy użytecznej dla systemów ogrzewania (art. 13) oraz 12 kWh znamionowej mocy użytecznej dla systemów klimatyzacji (art. 14). W zależności od tego, czy wykorzystywane są paliwa kopalne czy odnawialne źródła energii, państwa członkowskie mogłyby wprowadzać w swoich regionach różne progi i częstotliwości przeglądów systemów ogrzewania. Należy przeprowadzać wrywkowe kontrole sprawozdań z przeglądu zgodnie z art. 17. Niejasne jest jednak, czy zalecenia eksperta dotyczące usprawnienia systemu powinny być wiążące, czy też mogą zostać pominięte, a także czy „konsekwencje finansowe” wspomniane w art. 19 będą traktowane jako sankcje. Przepisy krajowe powinny przewidywać możliwość zezwolenia inspektorom dokonującym przeglądów systemów na wstęp na teren prywatny.

4.6. Efektywność energetyczna kotła grzewczego wprowadzanego przez producenta na rynek jest sprawdzana w specjalistycznym laboratorium odpowiednio do standardowych wymagań i zaznaczana na etykiecie kotła. Pozwala to uniknąć wprowadzającej w błąd reklamy i zagwarantować jakość. Zalecenia dotyczące późniejszych regularnych i dobrowolnych przeglądów kotłów w warunkach faktycznej pracy motywowałyby właścicieli do starań o efektywne funkcjonowanie kotła odpowiednio do jego maksymalnych parametrów technicznych.

4.7. Porównanie wszystkich przepisów przewidzianych w przekształconej dyrektywie skłania do stwierdzenia, że wszystkie one zasługują na uwagę oraz że zaproponowane sposoby poprawy efektywności energetycznej budynków nie są ze sobą sprzeczne i mogą być stosowane równocześnie.

4.8. Konieczne są ogólnoeuropejskie orientacyjne wartości dotyczące zużycia energii oraz metodologia obliczania, zgodnie z art. 5 dyrektywy oraz opcją D1 (streszczenie oceny skutków), ponieważ obecnie ze względu na różne warunki klimatyczne trudno jest porównywać ze sobą mierzone w poszczególnych krajach roczne wartości zużycia w kWh/m². Za pomocą regionalnych wartości orientacyjnych powinno być możliwe stwierdzenie zużycia energii oddzielnie dla ogrzewania i chłodzenia. Użyteczne byłoby określanie wartości orientacyjnych nie na podstawie zewnętrznej temperatury powietrza, ale na podstawie charakterystycznej dla danego państwa członkowskiego liczby dni wymagających ogrzewania lub chłodzenia (ang. *HDD – heating degree-days*, *CDD – cooling degree-days*), które lepiej niż średnia temperatura powietrza odzwierciedlają wpływ klimatu na zużycie energii.

4.9. Oczywiście podstawowe parametry dla obliczania efektywności energetycznej (a nie konkretne wartości liczbowe) powinny być takie same we wszystkich państwach członkowskich UE i należy stosować jednolitą metodę jej obliczania. Takie wyliczenia raczej nie pozwolą jednak określić faktycznego poziomu danego kraju – nie będzie jasne, czy osiągnięty został poziom optymalny pod względem kosztów, ponieważ jest on uzależniony od wielu innych (niezależnych od klimatu) parametrów gospodarki wolnorynkowej.

4.10. Rezultaty renowacji budynków o przestarzałych, przewidywanych lub bardzo złych wskaźnikach energetycznych (zgodnie z art. 4 i opcją D3) są najbardziej widoczne i odczuwalne. Jednak budynki z największymi brakami są też najczęściej stare i zniszczone. Nie opłaca się wspierać renowacji takich budynków dotacjami państwowymi, jeśli jest jasne, że okres amortyzacji zainwestowanych środków jest dłuższy niż przewidywany okres wykorzystywania danego budynku. Takie podejście do renowacji miałyby negatywne skutki. W przypadku budynków o największych brakach trzeba wybierać te spośród nich, które mogą zostać poddane renowacji, na podstawie bardzo starannej oceny.

4.11. Ponieważ nie istnieją domy o zerowym poziomie emisji (art. 4), nie należy popadać w przesadę. Zdaniem EKES-u trzeba postępować bardziej elastycznie i pozostawić państwom członkowskim pole manewru przy wyborze optymalnych rozwiązań, a zerowy poziom emisji lepiej określić jako ideał na przyszłość, do którego należy dążyć.

4.12. W związku z tym należy obecnie wskazać na tzw. domy pasywne, których roczne zapotrzebowanie na ciepło do ogrzewania wynosi najwyżej 15 kWh/m², a także na domy kategorii A, których roczne zapotrzebowanie nie przekracza 30 kWh/m².

5. Wnioski

5.1. Wnioski płynące z oceny skutków pozwalają dostrzec w przekształconej dyrektywie dobre perspektywy, jeśli chodzi o oszczędność energii. EKES jest przekonany, że poszerzenie zakresu dyrektywy przyczyni się do pełnego wykorzystania potencjału oszczędności energii w budynkach.

5.2. EKES jest zdania, że jeśli chodzi o zaplanowane inwestycje o wartości 8 mld euro, trudno będzie osiągnąć cel określony w przekształconej dyrektywie oraz efekt finansowy, ponieważ sam tylko przykład nowych państw członkowskich pozwala ocenić, że nakłady na renowację są znacznie większe. Na koszty i zakres renowacji mają wpływ czynniki, które nie są uzależnione od postanowień dyrektywy.

5.3. Konieczny zakres renowacji i zapotrzebowanie na nie na Litwie jasno pokazują następujące liczby: istnieje około 40 tys. budynków starych i nieekonomicznych z punktu widzenia efektywności energetycznej. W przypadku ok. 600 istniejących budynków przeprowadzono różnorakie działania w celu obniżenia kosztów energii (najczęściej była to wymiana okien), a około 60 budynków całkowicie zmodernizowano. Choć dane podawane przez rozmaite źródła różnią się między sobą, to jednak wszystkie one pokazują, że rzeczywistość pozostaje daleko w tyle za planami. Przy takim tempie prac renowacje będą się ciągnąć jeszcze przez ponad 100 lat, zwłaszcza że renowacje zgodne z obowiązującą dyrektywą nie zostały jeszcze w ogóle rozpoczęte.

5.4. Przyczyny finansowe ilustruje typowy przykład: Zgodnie z danymi przedsiębiorstwa Vilniaus Energia, zaopatrującego w ciepło stolicę Litwy Wilno, w mieszkaniu o powierzchni 60 m² na ogrzewanie i ciepłą wodę zużywa się ok. 200 kWh/m² rocznie, z czego 140 kWh/m² przypada na ogrzewanie⁽¹⁰⁾. Dzięki izolacji cieplnej budynku i zmniejszeniu o 50 % zapotrzebowania na ciepło, jego mieszkańcy mogliby przy cenie 0,072 euro za kWh zaoszczędzić rocznie 5,07 euro/m kw., czyli w sumie 304,20 euro. Zgodnie z danymi władz Wilna gruntowna modernizacja budynku wielomieszkaniowego kosztuje średnio 165 euro/m kw⁽¹¹⁾. Jeśli pożyczka zaciągnięta na potrzeby renowacji miałaby zostać spłacona w ciągu 20 lat, mieszkańcy danego budynku musieliby co miesiąc spłacać co najmniej 41,30 euro. Z ankiet wynika, że przystaloby na to jedynie 5 % mieszkańców.

Władze publiczne nie są w stanie współfinansować modernizacji izolacji cieplnej budynków – od czasu przyjęcia programu na rzecz modernizacji domów wielomieszkaniowych w 2004 r. do listopada 2008 r. przeznaczono na te cele 37,3 mln euro, co odpowiada 0,5 % rocznego budżetu⁽¹²⁾. Dlatego przyjęcie przekształconej dyrektywy przez Parlament Europejski zgodnie z wnioskiem przedłożonym mu przez posłankę Silvię-Adrianę Țicău (RO) przyczyni się do lepszej relokacji środków z funduszy strukturalnych i przyspieszy proces renowacji.

5.5. Jeśli chodzi o przyczyny psychologiczne i prawne, znaczne obniżenie kosztów energii można osiągnąć jedynie dzięki izolacji cieplnej, jednak okres amortyzacji tej inwestycji obejmuje dziesięciolecia. Z punktu widzenia długości życia jednego człowieka jest to długi, trudny do ogarnięcia odcinek czasu. Młodzi ludzie nie wiedzą, gdzie będą mieszkać za 20 lat, ludzie dobiegający 60 lat życia nie są pewni, czy za 20 lat będą jeszcze w ogóle żyli, w związku z czym obie te grupy (tzn. około 20 % ludności⁽¹³⁾) nie są zainteresowane renowacją. Do tego dochodzą mieszkańcy o najniższych dochodach, którym przyznawane są dodatki na ogrzewanie. Wszystko to osłabia siłę argumentu, że renowacja podnosi wartość mieszkania. Gdy budynek uznawany jest za zbyt stary i przeznaczają się go do rozbiórki, właściciel mieszkania pozostaje bez dachu nad głową i często także nie ma żadnych praw do terenu, na którym stał budynek, o ile go wcześniej nie wykupił. Art. 19 przekształconej dyrektywy poprawi sytuację, gdyż przewiduje on także informowanie właścicieli i najemców budynków poprzez kampanie informacyjne w ramach programów wspólnotowych.

5.6. Niekorzystne dla modernizacji izolacji cieplnej jest panujące wśród użytkowników przekonanie, że dla właścicieli mieszkań renowacja oznacza konieczność zaciągnięcia wieloletniej pożyczki, której być może nie będą mogli spłacić, jeśli pogorszy się sytuacja gospodarcza, natomiast dochody dostawców energii dla poddanego renowacji budynku nie zmieniają się lub nawet rosną po dostosowaniu taryfy opłat, na którą ma wpływ lobbging i korupcja. Pojawienie się takiego przekonania może częściowo wynikać z faktu, że dostawcy ciepła pochodzącego z sieci ciepłowniczych, które są na Litwie najczęstszym sposobem ogrzewania, dążąc do nadmiernych zysków wobec malejącego zużycia ciepła, podnoszą jego ceny dla wszystkich, w tym także mieszkańców budynków poddanych renowacji. Jest to problem trudny do rozwiązania. Jeżeli po wdrożeniu przekształconej dyrektywy wskutek wydawania świadectw energetycznych dla instalacji bilans się poprawi, a naruszenie przepisów będzie mogło być karane zgodnie z art. 22, będzie można rozwiać obawy użytkowników dzięki środkom technicznym i administracyjnym.

⁽¹⁰⁾ K. Nėnius, program władz miejskich Wilna „Czas na renowację budynków mieszkalnych i miasta” (w języku litewskim), http://www.krea.lt/uploads/Busto_prog_bendrijos_EAIP.ppt#22.

⁽¹¹⁾ E. Levandraitytė, „Polityka twardej ręki jest nie do uniknięcia”, [w:] *Statyba ir architektūra* („Budownictwo i architektura”, w języku litewskim), 2008/12, s. 26–29.

⁽¹²⁾ V. Martinaitis, „Zapotrzebowanie energetyczne domów wielomieszkaniowych na Litwie i wyzwania dla litewskiej gospodarki”, 22.10.2008 r., materiały na warsztaty nt. „Najdroższy okres grzewczy”.

⁽¹³⁾ Urząd Statystyczny, dane dotyczące ludności i przestrzeni mieszkalnej Wilna (w języku litewskim), http://www.stat.gov.lt/uploads/docs/Vilniaus_saviv.pdf.

5.7. W wyniku szeroko zakrojonych renowacji dojdzie do oszczędności ciepła na potrzeby ogrzewania budynków, jednak może nie pojawić się oczekiwane obniżenie emisji CO₂. W produkcji energii cieplnej w instalacjach kogeneracji wykorzystuje się ciepło odpadowe powstające przy produkcji energii elektrycznej. W przypadku obniżenia zużycia ciepła część niewykorzystanego ciepła odpadowego można zastosować do ogrzewania nowo budowanych domów – w ten sposób hamuje się emisję dwutlenku węgla.

5.8. Wobec braku gwarancji, wsparcia i planów ze strony państwa, konsumenci są nastawieni pesymistycznie. Ponadto ani obowiązująca, ani przekształcona dyrektywa nie zapewnia stosowania zasady „jednego okienka” dla spraw związanych z procesem renowacji, na co miały nadzieję wszystkie zainteresowane podmioty, a także użytkownicy. Zapis w art. 11 ust. 3 i 4, który

stanowi, że przy wystawianiu na sprzedaż lub oferowaniu do wynajęcia mieszkania w budynku wielomieszkaniowym trzeba będzie przedłożyć świadectwo energetyczne, również budzi zastrzeżenia użytkowników w sytuacji, gdy o kosztach energii świadczą już zapłacone rachunki, a obie strony osiągają porozumienie. Wymóg ten będzie źródłem dodatkowych kosztów.

5.9. Istnieje wiele materiałów budowlanych ⁽¹⁴⁾ ⁽¹⁵⁾ stworzonych ręką człowieka, spośród których można wybrać te najbardziej odpowiednie. Jeśli jednak nagle na rynek wpłyną ogromne środki inwestycyjne przeznaczone na renowacje i służące ożywieniu przemysłu budowlanego, pojawi się ryzyko, że przy staraniach o szybkie uzyskanie dostępu do tych środków mniejszą uwagę będzie się zwracać na jakość wybieranych produktów. Z drugiej strony jednak artykuły 16 i 17 dyrektywy, dotyczące niezależnych ekspertów oraz systemu kontroli, zapobiegałyby stosowaniu produktów gorszej jakości, gdyby odpowiednio rozszerzono zakres kompetencji tych ekspertów.

Bruksela, 14 maja 2009 r.

Przewodniczący
Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego
Mario SEPI

⁽¹⁴⁾ „Ustanowienie zharmonizowanych warunków wprowadzania do obrotu wyrobów budowlanych”, Dz.U. C 218 z 11.9.2009, s. 15.

⁽¹⁵⁾ Zapewni to przestrzeganie postanowień art.1 i art. 34 ust. 3 Karty praw podstawowych UE (dotyczących godności człowieka i pomocy mieszkaniowej).